

Idékatalog fra kirkegårdsvandring på Tømmerby Kirkegård

24. juni 2023

Indretning af kirkegården

- Der ønskes flere bænke
 - Det var bestemt i et tidligere menighedsråd, at der skulle bestilles fem bænke fra Frøstrup Specialværksted.
 - Bænke males
 - Anbringe en bænk under sørgeasken
- Der bør laves en udviklingsplan for hvordan stier skal føres og bede placeres.
- Et område med græs / "vildt" område, med gravsteder og en sti, der snor sig. F.eks. det nordøstlige hjørne.
- Urnegravsteder: behøver ikke være snorlige rækker
- Indrette fremtidige gravsteder således, at de er østvendte med gravstenen mod vest. Tage højde for dette ved indretning af rækker/stier og sløjfning af gravsteder.
- Åbne gravsteder (uden hæk): Er der grænser for hvad pårørende må sætte? Der er allerede sten, der står frit og hvor der fint kan anbringes blomster mm. foran. Man kan arbejde med en vis margin/afgrænsning.
- Forslag til område A på tegning: fjerne grus, lave plæne, sørgeask m. sten fra lapidarium
- Plænen på terrassen mod syd – kan den indrettes med beplantning, lapidariestenen – eller skal den fortsat være åben.
- Appen "Find gravstedet" har et interaktivt kort over Tømmerby kirkegård. Gøre opmærksom på denne i kirkebladet.

Lapidarium og nedlagte gravsteder

- Kan gravsten blive stående efter gravstedets udløb? Det er historie, nogen man kender?
- Få graverens oversigt over gravsten gjort tilgængelige for besøgende, f.eks. i en mappe og på nettet.
- Nedlægge udvalgte (tidl.) gravsteder, hvor der er plantet og bevare beplantningen
- LAPIDARIUM
 - Lapidariestenen skal sikres!
 - Erstatte det store lapidarium med flere små lapidarer, f.eks. i klynger, rundt om bede/buske, ved træer. Lapidariestenen kan også anbringes nogle steder langs diget for at opnå en diskret placering.
 - Kunne der være QR koder med fortælling om de bevaringsværdige sten? Kan museet være behjælpelige, da de har udpeget stenene.
 - Kan man få lov at betale et mindre beløb for at en gammel gravsten kan blive stående på kirkegården – hvor menighedsrådet disponerer over placeringen.
 - Meningerne er delte:
 - Nogle mener at alle undtagen fredede og bevaringsværdige gravsten skal fjernes af hensyn til kirkegårdens primære funktion – et sted for dem der hviler i jorden og deres pårørende.
 - Andre mener, at man skal bevare flere lapidariestenen af hensyn til lokal- og slægtshistorie, og fordi det er dyrt at forlænge et gravsted i yderligere 25 år, hvis

man gerne vil besøge sine pårørende på kirkegården uden at have et egentligt gravsted.

- Vi har fredede sten, fordi man de seneste 150 år har ladet være med at fjerne gamle sten. Spørge museet hvordan man kan forholde sig til de nuværende og kommende sten, så at der også for eftertiden bliver nogle tilbage fra vor tid.
- Kan lapidariesten lægges ned, eller skal de stå som oprindeligt tænkt, f.eks. på en sokkel.

Belægning/underlag

- Problem med grus, ikke nemt for kørestolsbrugere, rollatorer
- Stenmel / slotsgrus = bedre tilgængelighed.
- Begrænse grus/stenmel til hovedfærdselsårer og have lave flere små grusstier/rækker om til græs.
- Obs! der er dræn i gruset rundt omkring kirken

Beplantning, hæk, træer

- HÆKKE
 - Udfase hække
 - Man skal være opmærksom på, at hække skaber læ, så gravstedernes blomster mv. kan trives og ikke blæser væk.
 - Takshække. Husk at hækkene er med til året rundt at give noget stedsegrønt i højden på kirkegården.
 - Forhæk ved gravsteder – kan de sløjfes? Måske erstattes med stenkant.
 - De store hække ved kirkegårdsågen mod vest er blevet meget store, besværlige at beskære og synes ikke at give noget særlig læ. De skjuler tvært imod det smukke hjørne mod sydvest. Enten fjernes eller reduceres betragteligt.
- TRÆER
 - Der ønskes flere enkeltstående træer lig sørgeasken øst for apsis.
 - Der skal sættes nye træer ved de gamle træer på række i det sydvestlige hjørne.
 - Rettidighed: Vi skal helst plante nye træer, mange år inden de gamle bliver dårlige. Kan man plante et eller flere hvert år?
 - Hvis der står et flot træ eller busk på et gravsted, kan dette blive stående, når gravstedet sløjfes
 - Bunddække ved træerækker. Urter – lavendel eller andet som bunddække.
 - Plante træer på nedlagte grave
 - Poppel? Træer der kan stynes og ikke er vindudsatte
 - Egetræer. Være opmærksom på sygdom i egetræer, der breder sig fra Tyskland.
- Beplantning man kan plukke af til alterbuketter og være selvforsynende.
- Lille urtehave, a la latinerhave/klosterhave.

Kirkegårdsvedtægter

- Det blev drøftet om man kunne ændre i brugsperiodernes længde for at have mere fleksibilitet i forhold til udvikling af kirkegården i fremtiden. Det blev udtrykt, at man ikke bør pille ved, at det er for 25 år ad gangen man erhverver et kistegravsted.